

COVID-19's BETYDNING FOR ARBEJDSMILJØET

- forløbet i foråret 2020 og hvad vi kan lære af det

Indhold

Indhold	1
Forord	2
Konklusion og læring	3
Indledning og baggrund	5
Tema 1 - Fælles smitteforebyggelse	6
Værnemidler og retningslinjer.....	6
Forebyggelse i det fysiske rum.....	6
Bekymringer i forhold til smitte.....	7
Tema 2 - Undervisningskvalitet	8
Balance arbejdsliv og privatliv.....	8
Kvalitet af undervisningen under Corona.....	8
Forældrehenvendelser under Corona.....	9
Afstandkravets betydning.....	9
Tema 3 - Psykisk arbejdsmiljø	10
Psykisk arbejdsmiljø generelt.....	10
Restitution og pauser.....	10
Kollegialt sammenhold.....	10
Anerkendelse.....	11
Tema 4 - Sociale relationer og mentalt helbred	13
Sociale relationer.....	13
Lærernes mentale helbred.....	13
Tema 5 - Viden om test	15
Tydélighed om hvornår man skal testes.....	15
Faktaboks.....	16
Bilag - action cards	17
Aktuelt om Arbejdsmiljø 2020	24
Litteraturliste	26

Kolofon

Udgivet af: Danmarks Lærereforening, december 2020

Tekst af: Inge Larsen & Line F. Baadsgaard

Forord

Kære kredse og tillidsvalgte

Den 11. marts 2020 lukkede Statsministeren Danmark ned for at bremse smittespredningen med sygdommen Covid-19. Stort set alle skoler lukkede ned og en kæmpe indsats gik i gang med at omlægge fysisk undervisning til digital undervisning, som for 6.-10 klasse varede helt til 18. maj. Men allerede den 15. april åbnede skolerne delvist igen for 0.-5. klasse med alternative undervisningsformer pga. afstandskravet.

Da forsker Kirsten Nabe-Nielsen fra Københavns Universitet kontaktede DLF i april vurderede vi, at det var en oplagt, god ide at følge arbejdsmiljøet under coronapandemien, som jo desværre er blevet længere og mere omfattende end nogle kunne forudse.

Pjecen er et forskningssamarbejde mellem DLF og Københavns Universitet, og baseret på svar fra lærerne indsamlet i maj og juni måned. I undersøgelsen har vi set på, hvordan krisen påvirker arbejdsmiljøforhold som fx samarbejde, faglighed og arbejdsbelastning.

Den indsamlede viden om hverdagen på skolerne skal tjene som inspiration til jeres daglige forebyggelsesarbejde. Der er indsat viden og eksempler og links til skolerlevante materialer. Det er forsøgt at gøre eksempler konkrete og direkte overførbare til en skolehverdag. Pjecen er skrevet så alle medlemmer umiddelbart kan bruge de gode råd og det er ønsket, at den kan bidrage til at sikre godt arbejdsmiljø under en pandemi.

Der har undervejs været mange bekymringer og udfordringer. Før sommerferien handlede det om smitte og smitteforebyggelse, hvor vi gav gode råd om sikkerhed i form af brug af værnemidler og overholdelse af afstandsregler samt til organisering af arbejdet fx omkring opdeling af klasser og skoledag og mulighed for at holde pause. Og der har været rådgivning omkring Covid-19's registrering som en arbejdsskade.

Efter sommerferien har vi måttet bede børne- og undervisningsministeren sætte fokus på den ekstra rengøring og vi har måttet kæmpe for ret til at bære visir. Og gennem hele forløbet har vi forsøgt at oversætte de mange retningslinjer fx om afstandsregler og test, som er sendt ud fra Sundhedsstyrelsen.

Sundhedsmyndighedernes anbefalinger gælder naturligvis. Vi prøver på bedste vis at få disse oversat til praktisk anvendelse i en skolekontekst, men det sidste arbejde med at leve op til retningslinjerne og få iværksat god forebyggelse er en lokal opgave som arbejdsmiljørepræsentant og tillidsrepræsentant løser med skolens ledelse og kredsen.

Det bedste redskab til at få styr på arbejdsmiljøet under pandemien er en lokale risikovurdering på skolen, hvor der ses på, hvordan arbejdsdagen tilrettelægges sikkert og sundhedsmæssigt forsvarligt både med hensyn til at holde afstand, hyppig rengøring og god håndhygiejne.

Vi er til rådighed for hjælp og klar til at bringe spørgsmål videre, hvis der er retningslinjer, som er uklare eller umulige at efterleve

Med venlig hilsen

Thomas Andreasen
Formand for Arbejdsmiljø- og Organisationsudvalget

Konklusion og læring

Denne sammenskrivning af to dataindsamlinger fra lærernes hverdag under forårets covid-19 epidemi skal bidrage til læring, som kan anvendes fremadrettet på skolerne. Pjecen er skrevet primært til kredse og tillidsvalgte, men alle kan læse med.

Værnemidler og retningslinjer

Første læringspunkt er, at viden og god forebyggelse ikke gør det alene. Selv om der er et højt kendskab til forebyggende retningslinjer og værnemidler (sæbe, håndsprit og handsker) stilles til rådighed, er mange stadig bekymrede for selv at blive smittet eller bringe Corona hjem til deres familie. Værnemidler til rådighed, viden om test og tryghed ved kollegers adfærd kan dog medvirke til at dæmpe nervøsiteten.

Næste læringspunkt er, at der skal holdes et vedvarende fokus på god forebyggelse. Det er vigtigt at holde afstand, spritte af og gå hjem, hvis man har symptomer. Nudging i form af håndsprit og plakater ved indgange, i klasseværelser mv. og hyppig omtale af forebyggelse kan bidrage til fokus.

Afstandskravet

Resultaterne viser, at halvdelen af lærerne oplever afstandskravet som havende negativ betydning for deres relation til eleverne, fordi de har mindre føling i forhold til omsorg og nærvær for de små og social kontakt for de store elever. Det kan være derfor, at lærerne i praksis kommer til at glemme krav om afstand, når situationer kalder på et kram eller et skulderklap.

Det svære i helt at undgå fysisk kontakt kontra de skrappe retningslinjer om at holde afstand kan bidrage til uenighed lærerne imellem. Her er det vigtigt at se sagen fra begge sider.

Samarbejde

Kontakt, sparring og faglig videndeling kan bidrage til fastholdelse af den sociale lim og kan være buffer mod coronamathed. Det kalder på at tænke i metoder til at holde kontakt på afstand; både til kolleger på skolen og til kolleger, der underviser hjemmefra. Det ser ud til, at flertallet har været

der for hinanden, idet ¾ oplever tilstrækkelig hjælp og støtte fra kolleger. Dog svarer ca. 1/3, at de har oplevet, at det sociale sammenhold har været påvirket i negativ retning og halvdelen at det psykiske arbejdsmiljø er blevet dårligere. At lærerne ikke ses udfordrer sammenholdet. Tilstrækkelig støtte fra leder og kolleger har positiv betydning for oplevelsen af det psykiske arbejdsmiljø.

De tillidsvalgte

Under halvdelen svarer, at AMR og TR har været inddraget i forebyggelsesarbejdet. Det er mindre godt, fordi de tillidsvalgte er vigtige sparringspartnere for skoleleder og dem, som kollegerne kan gå til med problemer og gode råd. Især arbejdsmiljørepræsentanterne er godt klædt på til at kunne arbejde med risikovurdering og forebyggelse.

Det er derfor en klar anbefaling, at især arbejdsmiljørepræsentanten inddrages i arbejdet med at forebygge smitte og sikre et godt arbejdsmiljø under Corona.

Undervisningskvalitet

Kun ca. 2/3 har været tilfredse med kvaliteten af egen undervisning, hvilket kalder på træning i online undervisning, så alle er fortrolige med dette i de perioder, hvor pandemien sender lærere og elever hjem. Nødundervisning fra eget hjem har især været en udfordring for dem med egne børn hjemme.

Pauser

I forhold til manglende mulighed for at kunne holde pause var det i juni måned flest lærere i indskoling, som gav udtryk for dette. Efter sommerferien er manglende mulighed for at holde pauser stadig en problemstilling, som lærere på alle klassetrin giver udtryk for. Det kalder på, at man på skolerne får drøftet, hvordan man vil sikre mulighed for pause i løbet af dagen.

Smitterisici ift. sociale relationer

Mange (ca. 1/3) af lærerne er nervøse for at smitte såvel elever som egen familie og har derfor i fritiden undgået at være sammen med personer og selv oplevet at blive undgå-

et. Dermed får smitterisikoen betydning for lærernes sociale relationer og kan risikere at påvirke negativt følelsesmæssigt.

Nedenfor er oplistet nogle enkle, gode råd. Når du læser pjecen, er der efter hvert tema indsat spørgsmål, som I lokalt kan drøfte i forhold til at sikre et godt arbejdsmiljø på skolen under en pandemi.

Gode råd

- Hav værnemidler til rådighed og bidrag til at de anvendes
- Sæt fokus på ekstra rengøring af alle kontaktflader
- Retningslinjer og adfærd skal bygge på viden fra risikovurdering
- De tillidsvalgte; arbejdsmiljørepræsentant og TR skal inddrages i de daglige forebyggende indsatser
- Alle på skolen skal have mulighed for at indgå i dialog om smitterisiko og forebyggelse
- Sørg for tydelig kommunikation i form af fx plakater med afstandskrav og synlige spritdispensere
- Brug evt. nudging ift. overholdelse af afstandskrav
- Afsæt ekstra tid til elevernes tilvænning til forebyggende adfærdsændringer
- Overvej "vikardækning" så alle lærere kan få pauser
- Hold kontakt og afsæt tid til hjælp og sparring, selv om alle ikke er fysisk til stede på skolen
- Iværksæt kurser i onlineundervisning
- Skru op for kollegial og ledelsesmæssig opbakning, så sammenholdet kan fastholdes under pandemien.

I pjecen finder du henvisninger til konkrete råd til planlægning, tydeliggørelse og opretholdelse af fx afstandskravene.

Bagest i pjecen er indsat action cards, som præsenterer nødvendig viden om fx retningslinjer for test og testadgang.

Indledning og baggrund

Foreningen sagde i foråret ja til at bidrage til et forskningsprojekt i samarbejde med Københavns Universitet, hvor vi kunne komme på forkant og se hvilken betydning Coronavirus ville have for arbejdsmiljøet på skolerne. Dette fordi lærerne pludselig blev en slags frontpersonale, der skulle møde på arbejde, mens mange andre var hjemsendt for at mindske smittespredning. Selv om lærerne ikke som plejepersonale fysisk skal passe på elevernes helbred, er det nyt at være tæt på potentiel smitte, og der er ikke tidligere under pandemier gennemført forskning på lærere; men udelukkende på sundhedspersonale.

Denne pjece indeholder de væsentligste resultater og på baggrund af disse forslag til handlinger, der kan bidrage til at reducere problemer og bekymringer i et fremadrettet perspektiv. Fra læring opsamlet under pandemien i øvrigt gives gode idéer til ændringer af vaner og handlinger, der kan bidrage til tryghed og arbejdsglæde i en almindelig skolehverdag.

Data er indsamlet i maj måned, hvor der var delvis genåbning med 0.-5. klasse retur og juni måned, hvor alle var retur på skolerne. Se alle fakta om svarprocenter, deltagerprofiler mv. bagest i pjecen.

Tema 1 - Fælles smitteforebyggelse

Under hele pandemien har myndighederne fastslået betydning af afstand, god håndhygiejne og hosteetikette. Det bragte i første omgang med sig, at mange skoler fx fik delt indgange og gangarealer op, opsat flere toiletter og håndvasker. Herudover blev klasserne delt op i mindre grupper, og der blev indsat ekstra rengøring, så der kunne blive sprittet af på kontaktflader dvs. borde, håndtag, lyskontakter og arbejdsredskaber, før et nyt hold elever indtog et lokale. Generelt har der også været fokus på, at lærerne havde adgang til håndsprit og handsker i det omfang, der har været brug for det, fx hvis læreren skulle hjælpe elever med at pudse næse eller sætte plaster på¹.

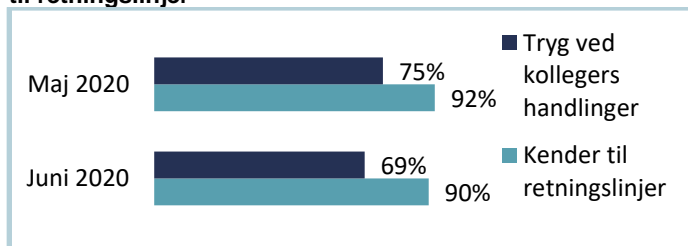
Nedenfor ser vi på, hvorvidt myndighedernes fokus har manifesteret sig i et højt kendskab til retningslinjer og adgang til værnemidler på skolerne.

Værnemidler og retningslinjer

Værnemidler og retningslinjer kan karakteriseres som tryghedsskabende foranstaltninger, som der i høj grad var styr på fra starten. I maj svarede 80 %, at de havde adgang til værnemidler; såsom håndsprit og handsker. Og i juni var det hele 95 % som svarede, at de havde adgang til værnemidler.

I forhold til retningslinjer ser det også ud til, at skoler eller kommuner hurtigt fik udarbejdet disse. I figur 1 ses, at 92 % har svaret, at de kender til retningslinjer i maj og 90 % i juni.

Figur 1: Tryghed ved kollegers handlinger samt kendskab til retningslinjer

Note: Figuren ovenfor viser andelen af "meget enig" og "enig" svar på følgende spørgsmål "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du

så i følgende udsagn: Jeg er tryk ved den måde mine kollegaer handler på for at undgå smittespredning" samt "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende udsagn: På min arbejdsplads ved vi hvilke retningslinjer der skal følges for at undgå smittespredning i forbindelse med COVID-19-epidemien".

Retningslinjer i sig selv er jo ikke nok. De skal også overholdes. Det ses, at ved start af den delvise genåbning i maj måned er 75 % trykke ved kollegers handlinger, mens tallet i juni falder til 69 %. Faldet kan skyldes, at der opstår en vis coronamathed og nogle tilsidesætter afstandskravet, fordi de har behov for den faglige og sociale kontakt med kolleger.

Forebyggelse i det fysiske rum

Udover at sikre kendskab til retningslinjer og adgang til værnemidler er det også væsentligt, at der er fokus på forebyggelse i de fysiske rum. Det kan fx handle om adgangsforholdene, hvor man ved hjælp af streger (nudging) i gangarealer sørger for, at alle går i samme retning, og at man mindsker steder, hvor mange skal passere hinanden ansigt til ansigt. Hertil findes der inspiration i Sundhedsstyrelsens pjeces: "Undgå smitte på skolen. Inspiration til lette løsninger".

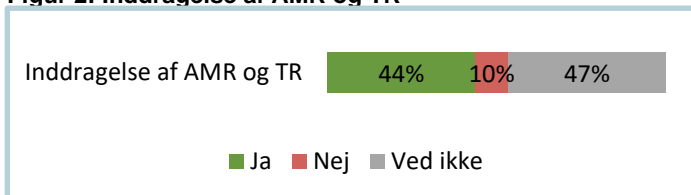
Herudover kan man tilrettelægge hverdagen, så både elever og lærere mindsker antallet af kontakter på skolen. Det kan fx ske ved, at man i en periode ser bort fra timefordelingsplanen (og kompetencedækningsmåltal), så de samme to lærere har de samme to klasser i alle fag i en periode (ca. 50 kontakter). Og/eller at skoledagens længde reduceres til fordel for holddeling, så flere timer kan afvikles indenfor de gældende afstandskrav. Sidst men ikke mindst at lærerne kun opholder sig på skolen, når de underviser. Det vil sige, at al forberedelse foregår hjemmefra og alle møder såvel mellem lærerne, med forældre og ledelse foregår virtuelt.

AMRs og TRs rolle i forebyggelsesarbejdet

De tillidsvalgte er dem, som lærerne kan gå til med bekymringer og forslag i forhold til at sikre et godt arbejdsmiljø under så stor en forandring som en pandemi. Derfor har vi spurgt til deres rolle.

¹ Bemærk at visir først er blevet muligt at anvende efter den 23. oktober.

Figur 2: Inddragelse af AMR og TR

Note: Spørgsmålet lød: "Er medarbejderrepræsentanterne (TR og AMR) på din skole blevet inddraget i tilrettelæggelsen af arbejdet i forbindelse med COVID-19". Spørgsmålet er kun stillet i juni måned.

Fra juni-undersøgelsen kan vi se, at kun 44 % af lærerne svarer, at AMR og TR har været inddraget i forebyggelsesarbejdet og at hele 47 % svarer, at de ikke ved, om de er inddraget.

Selv om undersøgelsen viser, at der i høj grad findes retningslinjer, er det mindre godt, at medarbejderne ikke kender til de tillidsvalgte rolle.

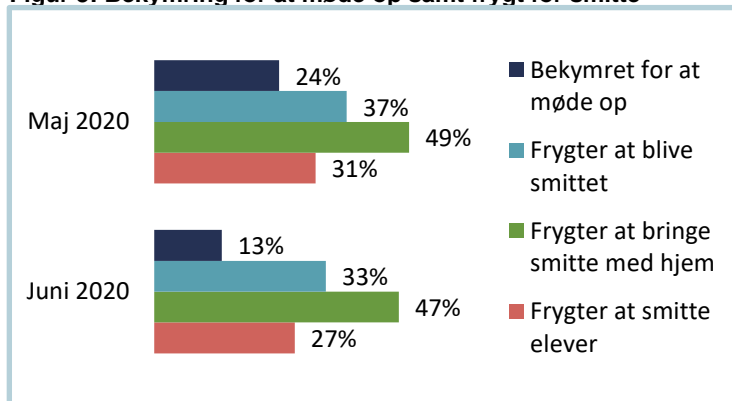
De tillidsvalgte er en vigtig sparringspartner for skoleleder og er dem, som kollegerne kan gå til med problemer og gode råd. Især arbejdsmiljørepræsentanterne er godt klædt på til at kunne arbejde med risikovurdering og forebyggelse.

Det er derfor en klar anbefaling, at især arbejdsmiljørepræsentanten inddrages i arbejdet med at forebygge smitte og sikre et godt arbejdsmiljø under Corona. Arbejdstilsynet har udarbejdet en særlig vejledning, hvor det beskrives, at arbejdsmiljøorganisationen skal inddrages i arbejdet med at forebygge og håndtere coronasmitte og andre coronarelatede arbejdsmiljøproblemstillinger. I litteraturlisten henvises til ATs vejledning: "Inddrag medarbejderne i at forebygge coronasmitte".

Bekymringer i forhold til smitte

Afstandskrav, værnemidler, afspritning mv. skal bidrage til at skabe tryghed i forhold til smitte. Men selv om der synes at være styr på forebyggelse og værnemidler, er mange lærere stadig bekymrede for at møde op og ca. 1/3 frygter at blive smittet. Det viser figur 3.

Figur 3: Bekymring for at møde op samt frygt for smitte

Note: Figuren ovenfor viser andelen af "meget enig" og "enig" svar på følgende spørgsmål "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende udsagn: Jeg er bekymret for at møde op på min arbejdsplads", "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende udsagn: Jeg frygter selv at blive smittet med COVID-19 i forbindelse med mit arbejde", "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende udsagn: Jeg frygter at bringe smitte fra min arbejdsplads med hjem" samt "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende udsagn: Jeg frygter at smitte mine elever med COVID-19 i forbindelse med mit arbejde". * Deltagere, som kun har varetaget online-undervisning og derfor ikke været på skolen, har ikke svaret på spørgsmål om smitte.

Næsten halvdelen frygter at bringe smitte med hjem. Alle tal mindskes fra maj til juni, hvilket måske kan tillægges mere oplysning om, at børn smitter i mindre grad end voksne.

Her følger spørgsmål vedr. smitteforebyggelse, som I kan drøfte hos jer:

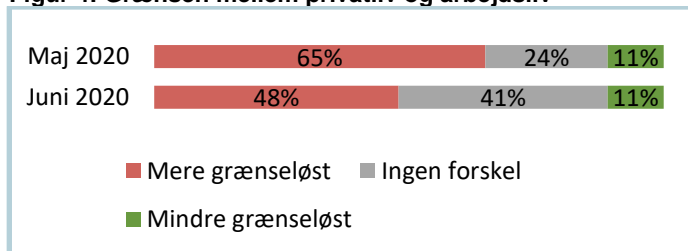
- Hvordan sikres det, at der holdes afstand på gangarealer og i klasseværelser og i hvilke sammenhænge drøfter I adgangsforhold og lokalebrug?
- Hvordan sikrer I, at der altid er adgang til værnemidler, og at alle forpligter sig på at anvende dem?
- Hvordan sikres dialog og synlighed omkring rengøring af kontakflader og i øvrigt?
- Hvor ofte og hvornår evaluerer I på, om jeres forebyggende foranstaltninger virker?
- Hvordan håndteres forældrekontakt - holdes forældrene udenfor skolens areal?

Tema 2 - Undervisningskvalitet

Balance arbejdsliv og privatliv

At skulle undervise digitalt hjemmefra og måske endda med partner og børn til stede samtidigt kan være en stor udfordring. Vi spurgte derfor til oplevelsen af grænsen mellem arbejdsliv og privatliv.

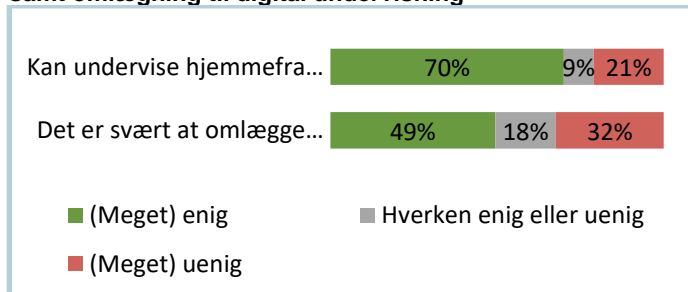
Figur 4: Grænsen mellem privatliv og arbejdsliv

Note: Figuren viser svar på spørgsmålet: "Hvordan er grænsen mellem dit arbejdsliv og dit privatliv på nuværende tidspunkt i forhold til normalt".

Som det ses, oplevede flere lærere i maj måned, at arbejdsliv og privatliv var mere grænseløst, hvilket giver mening eftersom halvdelen af lærerne var hjemsendt på det tidspunkt. Al undervisning var nødundervisning og 17 % af deltagere i undersøgelsen underviste både fysisk på skolen og via digital fjernundervisning.

Figur 5: Undervisning hjemmefra uden at blive forstyrret samt omlægning til digital undervisning

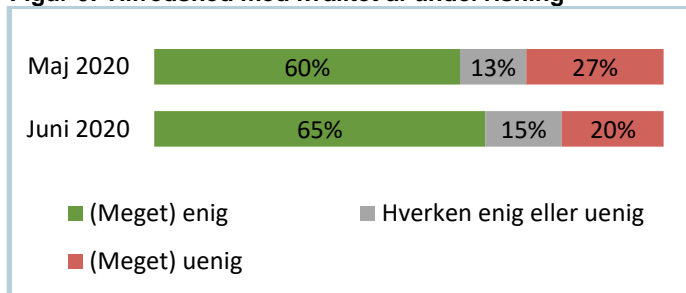
Note: Figuren viser andelen af svar på følgende spørgsmål: "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende udsagn: Jeg har mulighed for at undervise hjemmefra uden at blive forstyrret" og "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende udsagn: Jeg har svært ved at omlægge min undervisning til digital nødundervisning".

Figur 5 viser, at 21 % oplever, at de ikke kan undervise hjemmefra uden at blive forstyrret. Det er især dem, som har

små børn. Også udfordringen med at omlægge fysisk undervisning til digital blev også undersøgt og halvdelen (49 %) oplever, at det er svært at omlægge til digital undervisning. Det kan fx handle om flere forhold såsom, at det er tidkrævende, at egne børn forstyrrer eller måske manglende kompetencer.

Kvalitet af undervisningen under Corona

Figur 6: Tilfredshed med kvalitet af undervisning

Note: Figuren viser svar på følgende spørgsmål: "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende udsagn: Jeg er tilfreds med kvaliteten af min undervisning".

Fra DLFs undersøgelse om nødundervisning ved vi, at undervisningen opleves som mindre varieret og mindre tilpasset den enkelte elev. I lyset af denne viden, er det positivt, at 60 % i maj er enige i, at de er tilfredse med kvaliteten af deres undervisning under de nuværende vilkår.

For juni måned svarer 5 procentpoint flere, at de er tilfredse med kvaliteten. Men stigningen i tallet sløres af det faktum, at flere lærere da var tilbage og undervise fysisk på skolen og det derfor kan være en overfortolkning at antage, at det opleves bedre, fordi lærerne er blevet mere vant til digital undervisning. Det kan lige så vel være fordi, at flere er fysisk på skolen.

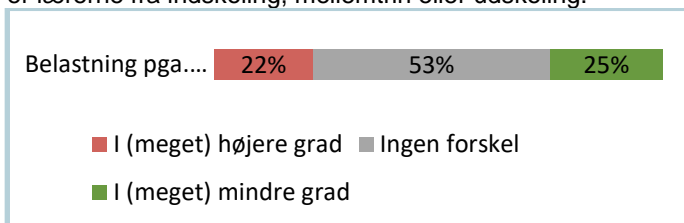
Skulle pandemien komme igen i en større bølge, kalder resultaterne på, at lærerne bliver bedre klædt på til digital undervisning.

Med Corona blev relationen til elever og forældre med ét meget anderledes, idet forældre ikke måtte komme på skolerne og der skulle holdes fysisk afstand til eleverne. Derfor spurgte vi i maj til oplevelsen af forældresamarbejdet.

Forældrehenvendelser under Corona

Figur 7: Belastning pga. forældrehenvendelse

22 % oplevede sig belastet af forældrehenvendelser. Vi ved ikke, hvad det handler om, og kan ikke spore om det primært er lærerne fra indskoling, mellemtrin eller udskoling.

Note: Figuren viser svar på følgende spørgsmål: "I hvilken grad er dit psykiske arbejdsmiljø belastet af forældrehenvendelser i forhold til normalt".

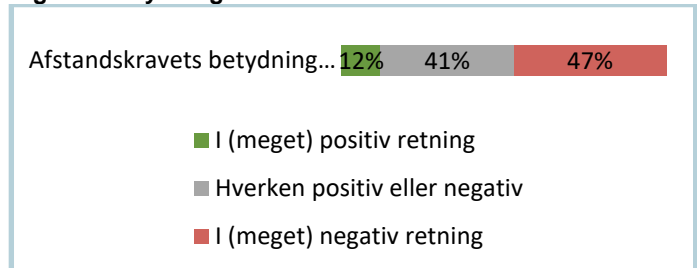
Fra en undersøgelse foretaget af Aarhus og Syddansk Universitet ses to aspekter af forældrehenvendelser; henholdsvis dem som er belastet af selv at skulle hjælpe med skolearbejdet her og nu og dem, som er bekymrede for børnenes læring og udvikling på sigt. Herudover en erkendelse af at børnene savner skolen og glæder sig til den åbner igen. Det peger på et behov for at få forventningsafstemt med forældrene i forhold til lektier og lektiehjælp².

Spørgsmålet om forældrehenvendelser blev fravalgt i målingen i juni.

Afstandskravets betydning

I maj blev spurgt til afstandskravenes påvirkning på relationen til eleverne. Halvdelen af lærerne oplevede, at afstandskravet fik negativ betydning for deres relation til eleverne. I kommentarerne har lærerne uddybet, at det handler om, at de har mindre føling med eleverne, hvor de små har brug for nærvær og omsorg og de større for kontakt og socialt samvær.

Figur 8: Betydning af afstandskrav for relation til elever

Note: Figuren viser svaret på spørgsmålet: "Hvordan påvirkes relationen til eleverne af den påkrævede fysiske afstand". Spørgsmålet er kun stillet i maj måned.

Der er ikke spurgt igen i juni måned, da vi ud fra besvarelser i maj og samtaler med lærere i øvrigt antog, at holdningen ville være den samme.

Her følger spørgsmål til den digitale skole, som I kan drøfte hos jer:

- Hvordan sikres det, at alle føler sig kompetente til at gennemføre digital undervisning?
- Planlægges timerne således, at dem, der skal gennemføre digital undervisning og dem som både har fysisk og digital undervisning gives ekstra forberedelsestid?
- Hvordan vil I dele undervisningsforløb?
- Hvordan giver I kollegial sparring og feedback på den digitale undervisning?
- Hvordan kan man opretholde en god relation til eleverne, når afstandskravet udfordrer læreres og elevers oplevelse af nærvær?
- Er der klare retningslinjer for forældres adgang til skolen og for skole/hjem-samtaler?

² "Nødundervisning under Corona-krisen", Aarhus og Syddansk Universitet m/data fra NordøstJylland. Se litteraturliste

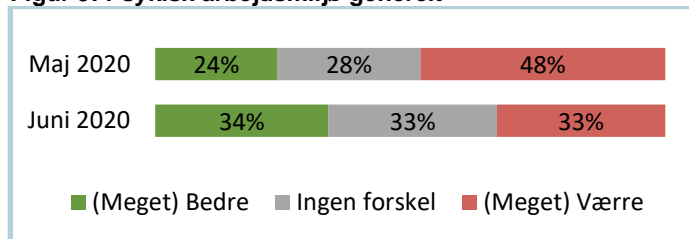
Tema 3 - Psykisk arbejdsmiljø

Det psykiske arbejdsmiljø på skolen vil typisk blive påvirket, når fx arbejdsgange og relationer ændres, som det netop er sket under Corona. Derfor har vi spurgt, hvordan det psykiske arbejdsmiljø opleves generelt og til specifikke forhold som fx pauser, samarbejdet med kolleger og leder samt anerkendelse fra ledelse og forældre.

Psykisk arbejdsmiljø generelt

Figur 9 viser, at ca. en tredjedel oplever det psykiske arbejdsmiljø som uforandret.

Figur 9: Psykisk arbejdsmiljø generelt

Note: I figuren er svarkategorierne "Meget bedre" og "bedre" lagt sammen. Dette gælder også svarkategorierne "meget værre" og "værre". Figuren henviser til følgende spørgsmål: "Hvordan oplever du dit psykiske arbejdsmiljø på nuværende tidspunkt i forhold til normalt?".

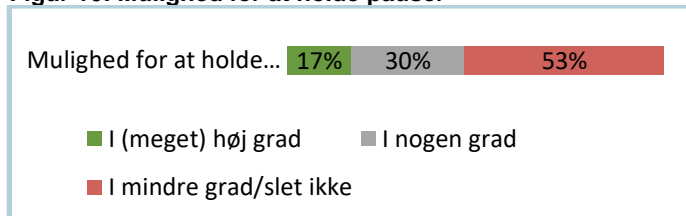
I maj måned oplever halvdelen (48 %) det psykiske arbejdsmiljø som værre, mens det er færre (1/3) i juni måned. I maj var situationen med digital undervisning ny og mange var hjemme og havde dårligere mulighed for at samarbejde med og få hjælp fra kolleger. Oplevelsen bedres i juni måned, hvilket både kan skyldes, at man er tilbage på skolen igen og/eller at situationen ikke længere er ny og lærerne er mere fortrolige med nye rutiner.

Restitution og pauser

Udover at de ændrede krav og relationer til kolleger og elever kan have haft betydning for det psykiske arbejdsmiljø, kan manglende restitution også spille ind. DLF fik fra første genåbning af skolerne mange tilbagemeldinger om, at lærerne ikke havde mulighed for at holde pauser, fordi de hele tiden var sammen med eleverne.

Vi tilføjede derfor til juni-undersøgelsen et spørgsmål om mulighed for at holde pause. Det ses, at hele 53 % i mindre grad eller slet ikke oplever mulighed for at holde pause.

Figur 10: Mulighed for at holde pauser

Note: Figuren viser svar på spørgsmålet: "I den nuværende situation har du da mulighed for at holde pauser i løbet af en arbejdsdag?".

Det er i juni måned især dem, som underviser i indskoling, der i mindre grad end andre har mulighed for at holde pause. Mindre mulighed for pause har en betydning i forhold til at føle sig mere mental udrændt og have dårlig søvn.

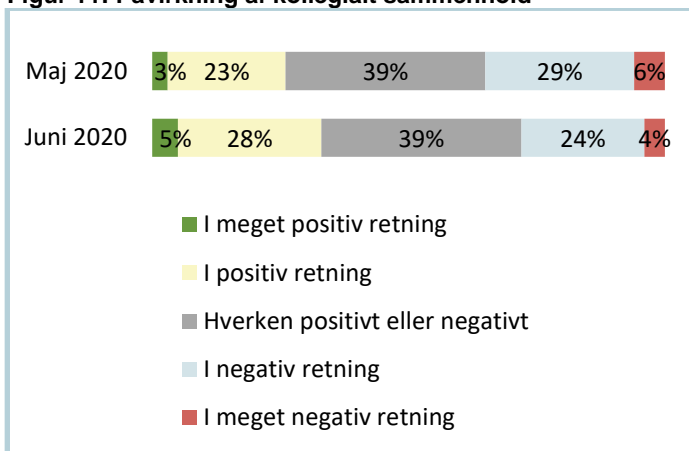
Kollegialt sammenhold

Udover behov for pauser er det at føle sig som en del af et arbejdsfællesskab også vigtigt i forhold til det psykiske arbejdsmiljø. Både det faglige fællesskab og den sociale kontakt har betydning for trivsel. Corona skaber en anderledes hverdag, hvor det er svært at levere samme kvalitet, som man plejer³, og der kan være behov for at hjælpe hinanden med at acceptere dette. Situationen kalder på nye løsninger og ekstra behov for at hjælpes ad fx med at få prioriteret i opgaverne, dele undervisningsforløb og generelt acceptere, at barren er sat lidt ned. Sidst men ikke mindst skal der huskes på den sociale lim, som er andet end opgaverne og handler om social kontakt og omsorg.

Figur 11 viser, at ca. en tredjedel (35 %) i maj oplevede, at det sociale sammenhold var påvirket i negativ retning, mens lidt færre 28 % oplevede det i juni måned. Når der sker en forbedring i juni måned, kan det skyldes, at her var næsten alle igen samlet på skolen.

³ DLF-undersøgelse af nødundervisning viser, at halvdelen (52 %) af lærerne oplever undervisningen som mindre varieret.

Figur 11: Påvirkning af kollegialt sammenhold

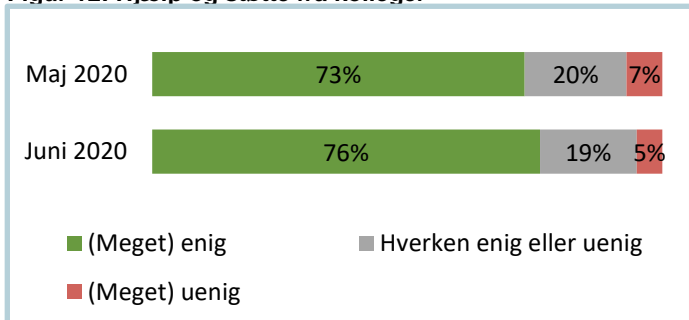

Note: Figuren referer til følgende spørgsmål: "I hvilken retning har de særlige arbejdsforhold, der er lige nu, påvirket følelsen af sammenhold blandt dig og dine nærmeste kolleger?".

Hvis der opstår flere bølger med delvis eller fuld nedlukning, er det vigtigt at have fokus på at undgå negative oplevelser af det kollegiale sammenhold af den årsag. I en sådan situation skal der ses på, hvorledes det kollegiale sammenhold kan bevares, også når man ikke ses fysisk.

I forhold til at hjælpe og støtte hinanden virker det som om, at flertallet har kunnet opretholde det forhold. 73 % oplever tilstrækkelig hjælp og støtte fra kolleger i maj og 76 % angiver dette svar i juni.

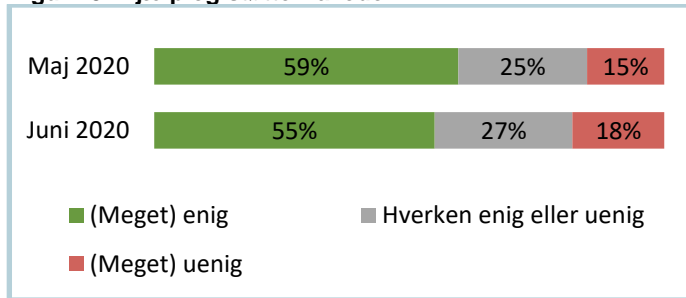
Figur 12: Hjælp og støtte fra kolleger

Note: Figuren referer til spørgsmålet: "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende: Jeg får tilstrækkelig hjælp og støtte fra mine kolleger".

Lidt færre nemlig 59 % oplever tilstrækkelig hjælp og støtte fra leder i maj, hvor det tilsvarende tal for juni er 55 %. Tendenserne er modsatte med en lille bedring ift. kolleger men lille forværring ift. leder.

Figur 13: Hjælp og støtte fra leder

Note: Figuren referer til spørgsmålet: "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende: Jeg får tilstrækkelig hjælp og støtte fra min leder".

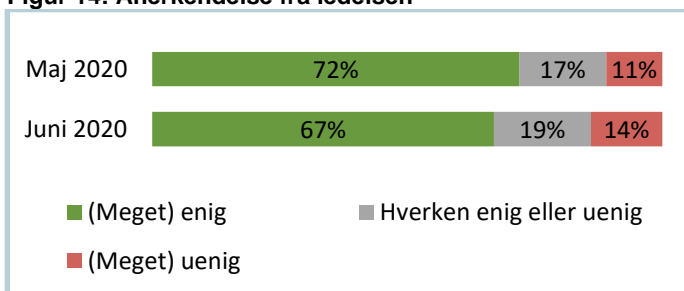
Analysen viser, at hvis man har oplevet det psykiske arbejdsmiljø som værre, har man også oplevet støtte fra leder eller kolleger som mindre tilstrækkelig.

Anerkendelse

Børne- og Undervisningsministeren har udtrykt ros i forhold til lærernes indsats under Corona. Her har vi undersøgt om budskabet er nået ud på skolerne i form af anerkendelse fra ledelse og forældre.

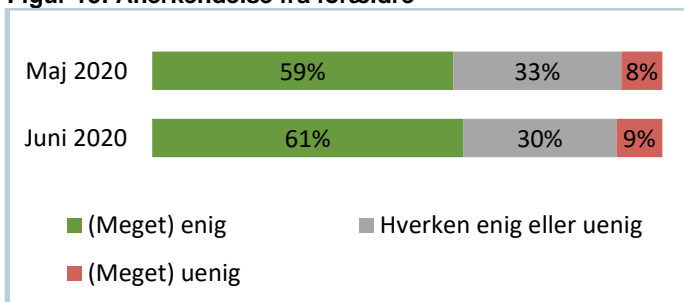
Næsten ¼ oplever i maj anerkendelse fra ledelsen og 2/3 i juni måned. Det kan måske skyldes, at der i starten er givet meget ros og opmærksomhed fra ledelsen, men så er hverdagen vendt tilbage.

Figur 14: Anerkendelse fra ledelsen

Note: Figuren referer til spørgsmålet: "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende: Mit arbejde bliver anerkendt og påskønnet af ledelsen".

Figur 15: Anerkendelse fra forældre

Note: Figuren refererer til spørgsmålet: "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende: Mit arbejde bliver anerkendt og påskønnet af forældre".

Lidt over halvdelen nemlig 59 % i maj og 61 % i juni oplever anerkendelse fra forældrene. Den lille stigning i forældreanerkendelsen fra maj til juni måned kan skyldes, at forældrene i en længere periode har oplevet selv at skulle hjælpe med lektier og undervise børnene hjemme.

I kan drøfte disse spørgsmål om psykisk arbejdsmiljø:

- Hvordan kan arbejdet planlægges, så der er mulighed for at holde pause?
- Hvordan får man tilrettelagt arbejdet, så der er mulighed for sparring, hjælp og støtte?
- Hvordan kan man opretholde fællesskabet, når man ikke ses fysisk?
- Hvordan og hvornår kan vi dele tips og tricks trods afstanden (ringe, maile, online)?
- Hvordan sikrer vi os, at vi får talt med alle kolleger?
- Har vi mulighed for at ses og tale om andet end opgaver?
- Hvilken form for anerkendelse ønskes af ledelse, kolleger og forældre?

BrancheFællesskabet for Arbejdsmiljø for Velfærd og Offentlig administration har bl.a. udgivet 10 gode råd, som kan inspirere til at fastholde faglige og sociale relationer under Corona. Disse er indsat bagest i pjecen.

Tema 4 - Sociale relationer og mentalt helbred

Corona føjer en ekstra dimension til arbejdets betydning for privatlivet; en dimension hvor lærerne udover at være nervøse for at smitte egen familie også oplever bekymring i forhold til at smitte øvrige sociale relationer.

I Danmark har medier i Corona-epidemiens første fase beskrevet, hvordan frontlinjemedarbejdere inden for sundhedssektoren isolerede sig af frygt for at smitte familien. Og tidligere undersøgelser har vist, at ikke-klinisk personale er mere belastet af at arbejde under en pandemi end klinisk personale. Det kan bl.a. handle om, hvor vænnet man er til at anvende personlige værnemidler. Og ligeledes peger tidligere undersøgelser blandt sundhedspersonale på, at mangel på information samt mangel på personlige værnemidler, manglende adgang til test og manglende viden om faktuel smitterisiko forværrer frygt⁴.

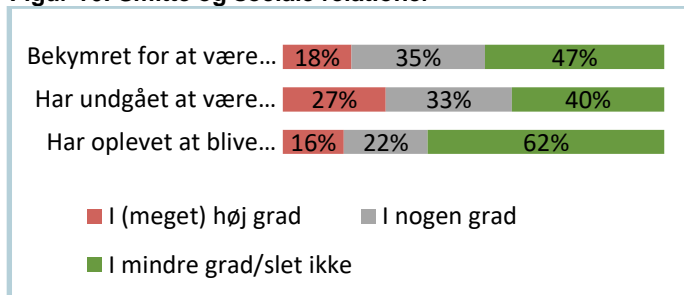
Betydningen af adgang til værnemidler samt bekymring for selv at blive smittet og smitte egen familie, er allerede beskrevet. I dette afsnit fokuseres på andres bekymring for, at en person med lærerjob udgør en smitterisiko. Hvis andre er bekymrede for at blive smittet af en lærer, vil det få betydning for lærerens sociale liv.

Sociale relationer

Vi har i tema 1 konstateret, at ca. 1/3 er bange for at blive smittet og næsten halvdelen bange for at bringe smitte hjem. I dette afsnit kigger vi på, om denne bekymring også har haft betydning for lærernes sociale liv i øvrigt; altså i forhold til dem man ikke bor sammen med.

⁴ CLASS. Forskningsprojekt om COVID-19s betydning for Læreres Arbejds miljø, Sammenhold og Smitteoplevelse, Københavns Universitet, 2020.

Figur 16: Smitte og sociale relationer

Note: Figuren ovenfor refererer til følgende spørgsmål: De næste spørgsmål handler om, hvordan dit arbejde som lærer har påvirket dit samvær i fritiden med dem, som du ikke bor sammen med, under COVID 19. "Bekymrer det dig at være sammen med personer i din nære omgangskreds efter du kom tilbage på skolen?" og "Har du undgået at være sammen med personer i din nære omgangskreds efter du kom tilbage på skolen?" Samt "Har du oplevet, at personer i din nære omgangskreds har undgået at være sammen med dig efter du kom tilbage på skolen?". Spørgsmålene er kun stillet i juni måned.

Figur 16 viser, at mange lærere er nervøse for at bringe smitten videre og derfor i fritiden har undgået at være sammen med personer og selv i høj grad har oplevet at blive undgået.

Dermed får smitterisiko betydning for ens sociale relationer, hvilket kan påvirke negativt følelsesmæssigt.

Her er spørgsmål om bekymring for at overføre smitte til andre, som I kan drøfte hos jer:

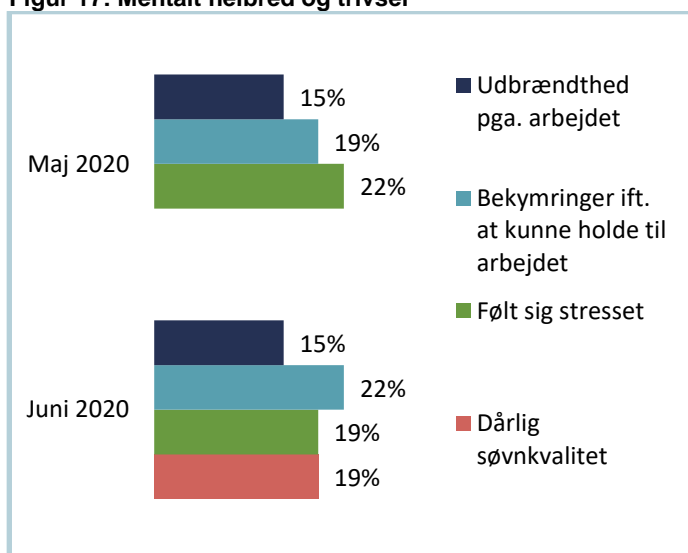
- Hvordan kan arbejdet tilrettelægges, så smitteoverførsel forebygges bedst muligt?
- Hvad gør arbejdspladsen for at give ansatte i risikogrupper alternative opgaver?
- Hvilket fokus har skolen på at undgå øvrige smitekilder (fx forældres adgang til skolen)?

Lærernes mentale helbred

At være bange for smitte og derfor undgå at mødes med andre er i mange sammenhænge blevet nævnt som en kæmpe belastning for såvel de ældre og sårbare, men også

generelt for danskernes mentale helbred. Lærerne er derfor også spurgt til deres mentale helbred.

Figur 17: Mentalt helbred og trivsel

Note: Figuren viser andelen som har svaret "I meget høj grad" eller "I høj grad" til følgende spørgsmål: "Føler du dig udbrændt på grund af dit arbejde?" Og "Er du bekymret for, om du kan holde til at arbejde under de nuværende betingelser i længere tid?" og "Hele tiden eller ofte" til spørgsmålet: "Hvor ofte har du følt dig stresset inden for de sidste 2 uger?" samt "Meget dårlig" eller "Dårlig" til spørgsmålet "Hvordan vurderer du samlet set din søvnkvalitet inden for de sidste 2 uger?". Spørgsmålet om søvnkvalitet blev ikke stillet i maj.

Figur 17 viser, at der er flest, som føler sig stressede i maj måned, mens det i juni er flest, som er bekymrede i forhold til at kunne holde til at arbejde med Corona-restriktioner i længere tid. Det kan hænge sammen med, at presset ift. digital undervisning er aftaget i juni, hvor de fleste er fysisk til stede på skolerne igen.

Her er spørgsmål om følelsesmæssige belastninger, som I kan drøfte hos jer:

- Hvordan kan det sikres, at skolen holder kontakt til alle lærere; måske især dem som bor alene eller er i særlig risikogruppe?
- Skal der aftales en omsorgsperson og aftaler omkring digitale møder, hvor alle er sikre på, at kunne både se og tale med en kollega minimum 1-2 gange pr. uge?

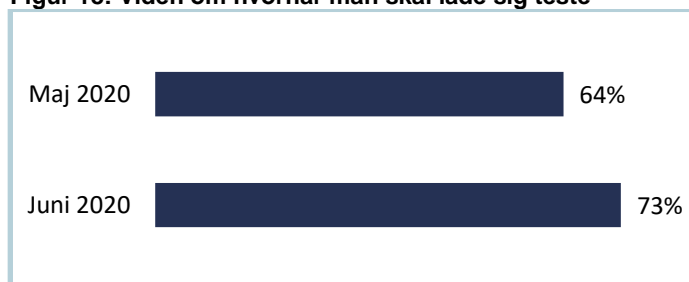
Tema 5 - Viden om test

Tydighed om hvornår man skal testes

Der har i hele Corona-perioden været lang ventetid på test og uklare retningslinjer for test. Det har medført en stor usikkerhed, der på ingen måde har været hensigtsmæssig.

Mange har været usikre på, hvornår de skulle testes. Og lange ventetider både på test og testsvar har medført, at mange skoler har været afhængige af vikarer, som de har måttet lægge et for stort ansvar på i forhold til varetagelsen af kerneopgaven, fordi lærere har været hjemme for at vente på egen test eller barns test.

Figur 18: Viden om hvornår man skal lade sig teste

Note: Figuren refererer til følgende spørgsmål: "Hvis du tænker på din nuværende situation, hvor enig eller uenig er du så i følgende udsagn: På min arbejdsplads ved vi, hvornår vi skal lade os teste for COVID-19".

Viden om hvornår lærerne skal lade sig teste er steget fra 64 % i maj til 73 % i juni. Tallet bør dog til hver en tid være 100 %.

Retningslinjer for test er i oktober 2020 endt med at være, at hvis man er nær kontakt dvs. ikke har kunnet holde afstand til eleverne og en elev er testet positiv, så skal man sendes hjem og til to test. Se action cards bagest i pjecen.

Her er spørgsmål om test og retningslinjer, som I kan drøfte hos jer:

- Hvordan får man hurtigt klarhed over retningslinjer for test?
- Hvordan sikres uddannede vikarer mens lærerne testes eller venter på testsvar?
- Hvordan får man nedsat antal kontakter både for elever og lærere?

Faktaboks

Fakta boks

Herunder ses deltagerprofilen i de to undersøgelser

Fordelingen af deltagere på køn, alder, arbejdsregion og stillingstype sammenlignet med alle medlemmer i Danmarks Lærereforening.

	Maj*	Juni**	Medlemmer af DLF
Køn			
Mand	24 %	23 %	27 %
Kvinde	76 %	77 %	73 %
Alder			
20-39 år	20 %	16 %	32 %
40-49 år	33 %	32 %	33 %
50-59 år	33 %	37 %	24 %
60+ år	15 %	15 %	11 %
Region			
Hovedstaden	26 %	24 %	30 %
Sjælland	15 %	17 %	14 %
Syddanmark	23 %	23 %	21 %
Midtjylland	25 %	26 %	24 %
Nordjylland	11 %	10 %	11 %
Stillingstype			
Lærer	94 %	95 %	94 %
Børnehaveklasseleder	6 %	5 %	6 %

1. spørgeskemarunde foregik primært inden alle var retur på skolen*. Data blev indsamlet fra den 6. - 17. maj 2020. Udsendt til 10.000 aktive medlemmer. Besvaret af 2673 = 27 %.

2. spørgeskemarunde foregik, da alle var retur på skolen**. Data blev indsamlet fra den 16. - 26. juni 2020. Udsendt til 2320, der i runde 1 gav samtykke til at ville deltage i flere lignende undersøgelser. Besvaret af 1261 = 54 %

*Den 15. april - 11. maj - delvis genåbning. Alle 0.-5. klasse retur på skolen. Der er nødundervisning på skolen og fjernundervisning af 6. klasse og opefter.

** Den 12. maj - fuld genåbning. 6.-10. klasse retur på skolen. Fortsat nødundervisning af alle.

Bilag - action cards

Test

Hurtig adgang til corona-testsystemet, når man er nær kontakt

Sundhedsstyrelsen har præciseret, at har man været i nær kontakt med en smittet, kan man få hurtig adgang til corona-test. For nære kontakter gælder, at man skal testes to gange. For at få adgang til en hurtigere test er det nødvendigt at bestille test via corona-opsporingsenheden på tlf.nr.: 32 32 05 11 og ikke via coronaprøver.dk

***Definition på nær kontakt er:** At have været tættere end 1 meter på personen i mere end 15 minutter.

Der er ikke tale om, at nogle faggrupper qua deres funktion eller stilling kan komme foran i køen. Det afgørende er, at man vurderes at være en nær kontakt til en smittet.

I kan læse mere om, hvordan man skal forholde sig ift. isolation og test i pjecen "*Til dig, der er nær kontakt til en person, der er testet positiv for ny coronavirus*"

Foreningen har erfaret, at KL ligeledes har informeret arbejdspladserne om adgang til hurtigere test, hvorfor vi forventer, at skolerne er bekendt med ovenstående.

** Nær kontakt er pr. 24. november udvidet til at alle der har været indenfor 2 meter i mere end 15 minutter med en person, der har fået påvist ny coronavirus, i en af nedenstående situationer, hvor der er øget risiko for smitte:

- Aktiviteter med kraftig udånding som sang, høj tale eller råb
- Aktiviteter, der indebærer fysisk anstrengelse
- Ophold i lukkede rum med dårlig ventilation eller manglende udluftning.

Arbejdsgiveres ret til at stille krav om testning af ansatte, jf. LOV 102

Arbejdsgivere kan pålægge ansatte at blive testet for COVID-19 og få oplyst resultatet af testen. Et vigtigt element i loven er, at arbejdsgiverne kun kan kræve testning, hvis der er en saglig begrundelse. Da de fleste af Danmarks Lærerforenings medlemmer har tæt kontakt til mange elever eller andre borgere i løbet af deres arbejdsdag, så vil der som oftest være en saglig begrundelse, hvis læreren fx har været i tæt kontakt med en person, der er testet positiv.

Testen skal så vidt muligt foretages i arbejdstiden. Da test af lærere som regel foretages i forbindelse med en hjemsendelse, så vil dette krav være opfyldt. Men det betyder, at test ikke kan pålægges på et tidspunkt, hvor den ansatte skulle have holdt ferie. Den ansatte skal have dækket eventuelle rimelige udgifter, der afholdes i forbindelse med gennemførelsen af testen. Det kan fx være transportomkostninger.

Hvis du er symptomfri og ikke føler dig syg, mens du er hjemme og venter på testsvar, må arbejdsgiver gerne bede dig udføre onlineundervisning eller andet arbejde. Også uagtet at der er en vikar i klassen. Det hænger sammen med, at du ikke aktuelt er syg, og dermed har din almindelig arbejdsforpligtigelse.

Loven har en udløbsdato, som er fastsat til den 1. juli 2021.

Risikovurdering er god forebyggelse

Risikovurdering er væsentligt som primært arbejdsmiljøfokus. Vi anbefaler, at AMR sammen med TR og skolens ledelse får overblik over, hvor smitte skal forebygges og hvem der er i særlig risikogruppe og planlægger arbejdet herefter. Der kan fx risikovurderes på følgende forhold:

Eleverne:

- Opdeling af elever så afstand kan opretholdes. Elever opdeles i mindre grupper og er kun sammen med de samme
- Zoneinddeling af arealer og bedre brug af udendørs-faciliteter både i undervisning og i frikvarterer – evt. forskudte pauser
- Fortsat andre lærere i nærheden når der arbejdes med udadreagerende elever.
- Håndvask og håndsprit: Tal om smitte med eleverne. Instruer i brug af sprit og sørg for hyppig brug af sprit og vask hænder med vand og flydende sæbe (piktogrammer til fx børn med diagnoser)

Værnemidler, håndhygiejne og rengøring:

- Rengøring af toiletfaciliteter flere gange daglig. Afsprøjtning af overflader, håndtag, tastatur, iPads mv. efter brug.
- Sikring af at samme elever bruger samme bord og stol hver dag – alternativt skal rengøres mellem elevhold
- Vurdering af behov for at anvende værnemidler fx visir
- Oplysning om kemisk APV – fx farlige rengøringsmidler i forstøvere.
- Bemærk, at det vil være godt, hvis en repræsentant fra rengøringen deltager i et møde, uanset om det er udliciteret område, eller rengøringen er ansat på skolen. Dialogen skal medføre en justering af rengøringsplanerne, så der bliver et endnu større fokus på at rengøre overflader, håndtag m.m. for at forebygge smitte. Når der er overblik over alle tænkelige scenarier, aftales deres forebyggelse. Det hele skrives i en beredskabsplan, som alle ansatte har kendskab til og får gennemgået.

Fokus på risikogrupper:

- Opgaver som dem i risikogruppe kan løse – f.eks. opgaver som ikke kræver elevkontakt på bibliotek/PLC, skolens kontor eller lignende?
- Er der lærere i den særlige risikogruppe, som ikke bør være på arbejdspladsen, og hvordan sikres deres tilknytning fortsat? Kan de undervise hjemmefra?
- Sikring af tilknytning til skolen for dem som udelukkende arbejder hjemmefra.

Samarbejdsrelationer

- Hvor tæt sidder man i forberedelseslokalet/på kontorarbejdspladser – kan der overholdes 1 meters afstand, eller skal der forberedes hjemme?
- Møder og forberedelse kan, hvis det giver mening, foretages virtuelt eller hjemmefra

Kommunikation skole og forældre:

- Forventningsafstemning. Inddragelse af skolebestyrelse i retningslinjer
- Orientering til forældre om dagens gang og hvordan man forholder sig, hvis elever eller andre på skolen eller hjemme udviser symptomer.

Listen er ikke udtømmende.

Involvér kollegerne i risikovurderingen / APV-arbejdet:

Spørgsmål der kan stilles til APV:

- Afstand – hvordan har du oplevet muligheden for at leve op til Sundhedsmyndighedernes anbefaling om afstand på 1 meter mellem elever og kolleger samt 2 meter til forreste række ved tavleundervisning?
- Hygiejne – hvordan oplever du, at der er øget fokus på håndhygiejne – adgang til hyppig håndvask/håndsprit?
- Rengøring – hvordan oplever du den ekstra rengøring på skoler for at begrænse smitte med corona – er der synlig rengøring og afspritning af kontaktpunkter mindst 1 gang om dagen ud over alm. rengøring?
- Værnemidler – har du oplevet behov for brug af værnemidler (visir) i undervisningen, hvor afstand ikke kan overholdes og har arbejdsgiver stillet det til rådighed?

Afstand og håndhygiejne

Sundhedsstyrelsen anbefaler 1 meters afstand til elever og kolleger. Ved tavle undervisning skal der holdes 2 meter til forreste række.

Husk at holde fast i at holde afstand også i personalerum, i kopirum mm. Ved adgangsveje kan der "nudges" fx ved at tydeliggøre ind- og udgange, dele gangarealer mv. op på midten med pile i hver sin retning.

Der skal være adgang til håndvask eller håndsprit, så der kan sikres en høj håndhygiejne i løbet af dagen. Er man afsted på tur skal der medbringes vådservietter og håndsprit. Bruger man kollektiv trafik skal der anvendes mundbind (elever under 12 år er undtaget).

Der kan findes flere idéer til at holde afstand og opretholde god håndhygiejne i Sundhedsstyrelsens pjeces: "*Undgå smitte på skolen. Inspiration til lette løsninger*".

Værnemidler

Brug af visir og mundbind

Der er ikke krav om at skulle anvende visir, men ifølge sundhedsmyndighederne er det nu præciseret, at lærere i grundskolen må bære visir. Foreningen anbefaler en lokal risikovurdering, hvor ledelsen i dialog med arbejdsmiljøgruppen vurderer behovet for brug af værnemidler (visir), i de situationer, hvor afstandskravet ikke kan overholdes.

Hvis arbejdsmiljøgruppen eller MED ud fra skolens risikovurdering anbefaler brug af visir, skal det stilles til rådighed på skolerne og udgiften til værnemidlerne afholdes af arbejdsgiver jf. bekendtgørelse om brug af personlige værnemidler.

Hvis man efter eget ønske vil bære visir som en ekstra beskyttelse, uden der er øget smitterisiko, kan man med henvisning til sundhedsmyndighedernes retningslinjer vælge selv at betale og medbringe det.

Myndighederne har pr. 29. oktober indført krav om mundbind på alle offentlige steder, ligesom der fortsat er krav om mundbind i offentlig transport og på restauranter og cafeer. Kravet gælder også børn og unge over 12 år. Det kan påvirke aktiviteter ifm. skolen som bl.a. udflugter. Skolen skal stille mundbind til rådighed for elever, når de anvendes ifm. undervisningsaktiviteter.

Nødundervisning

Det er fortsat muligt at benytte sig af bekendtgørelsen om nødundervisning, hvis andre muligheder er udtømte, og hvis det findes nødvendigt. I bekendtgørelsen hedder det:

”Skolen/institutionen har pligt til at iværksætte nødundervisning, når den for at følge sundhedsfaglige påbud, retningslinjer eller anbefalinger er nødt til at iværksætte foranstaltninger, der helt eller delvist forhindrer almindelig undervisning. Nødundervisning kan dog kun iværksættes, hvis skolen/institutionen ikke ved mindre vidtgående foranstaltninger mod COVID-19 kan give almindelig undervisning. Det kan fx være ændrede mødetider og opdeling af hold/klasser i mindre enheder. Nødundervisning er således alene drevet af nødvendighed.”

Læs mere i: *”Vejledning om handlinger ved iværksættelse af nødundervisning på skoler og institutioner under Børne- og Undervisningsministeriets område”.*

Rengøring

Med COVID-19 stilles der nye krav til rengøring og hygiejne på arbejdspladserne. Det er vigtigt at inddrage MED-udvalget og arbejdsmiljøgruppen, så der lokalt laves retningslinjer for rengøringen. Både rengøringspersonale og øvrige medarbejdere bør inddrages i overvejelser og løsninger, da det kvalificerer beslutningerne og giver bedre ejerskab til dem.

Retningslinjerne for skoler er:

- Skolen/institutionen bør identificere og evt. markere fælles kontaktpunkter, fx dørhåndtag og trykknapper.
- Der bør sikres hyppig og gentagen rengøring minimum en gang dagligt af kontaktflader i lokaler og situationer med mange besøgende og/eller mange berøringer som for eksempel i skoler. Kontaktpunkter kan for eksempel være håndtag, gelændere, kontakter, trykknapper, tastaturer, mus, bordkanter, legetøj, udstyr, redskaber, vandhaner, toiletter mv. Legetøj der ikke kan rengøres efter anvendelse pakkes væk til efter COVID-19 epidemien.
- Skraldespande i klasselokaler og på toiletter tømmes helt, og altid inden de er helt fyldt.

Sørg løbende for god udluftning.

Branche Fællesskabet for Arbejdsmiljø, velfærd og offentlig Administration (BFA) har udarbejdet et faktaark, "Stop smitten – hold arbejdspladsen ren" som kan anvendes på arbejdspladsen <https://www.arbejdsmiljoweb.dk/trivsel/covid-19-og-arbejdsmiljoe/faktaark-rengoering>

Særlig opmærksomhed på praktisk/musiske fag:

Der bør sikres hyppig og gentagen rengøring minimum en gang dagligt af kontaktpunkter i undervisningslokaler. Dette indebærer også redskaber eller instrumenter.

Det er en lokal vurdering om hyppigheden af rengøringen bør øges for eksempel hvis flere klasser i løbet af en dag benytter det samme undervisningslokale og de dertilhørende redskaber eller instrumenter.

10 råd om at fastholde et stærkt arbejdsfællesskab

1. Hav klare kriterier for, hvordan I åbner op. Det er vigtigt, at ledelsen tydeligt kommunikerer, hvilke kriterier jeres arbejdsplads åbner op efter og hvad for nogle hensyn, man har taget. Alle på arbejdspladsen skal kunne forstå, hvad principperne bag beslutningerne er: Hvem skal møde ind, hvem skal arbejde hjemme og hvorfor? Planen kan med fordel laves i dialog mellem ledelse og arbejdsmiljøorganisationen.

2. Lav klare retningslinjer og leveregler. Ledelsen og arbejdsmiljøorganisationen bør med udgangspunkt i myndighedernes anbefalinger lave klare retningslinjer og leveregler for, hvordan I konkret håndterer myndighedernes anbefalinger om fx hygiejne og afstand på jeres arbejdsplads. Retningslinjerne kan handle om, hvordan man adskiller pladserne og agerer i storrumskontoret, hvordan man sørger for at få sprittet af i mødelokalerne og hvordan og hvor man holder frokostpause.

3. Hav en åben dialog og tag individuelle hensyn. Det kan måske føles uretfærdigt, at nogen arbejder hjemme og andre er fysisk på arbejdspladsen. En åben dialog gør det nemmere at tage hensyn i processen med at åbne arbejdspladsen op igen. Hvis jeres samarbejde i forvejen er udfordret, kan problemstillingerne blive forstærket.

4. Opfind nye løsninger på at mødes. Tænk ud af boksen, så I kan fastholde det sociale samtidig med at alle er trygge. Måske skal I ikke sidde 20 mennesker nede i kantinen, men udenfor på græsset med afstand. Måske skal I holde flere møder udendørs og brainstorme, mens I går en tur eller mødes med teamet på stranden.

5. Prøv jer frem og evaluér. Der er ingen facitliste for, hvordan man bedst vedligeholder og styrker arbejdsfællesskabet under en pandemi, når halvdelen af et team sidder hjemme og resten sidder fysisk på arbejdspladsen. Løsningen er at prøve sig frem og se, hvad der virker.

6. Ræk ud til hinanden socialt. Et kort opkald eller en mail på to linjer er det samme som at smile til hinanden og sige hej på gangen. Ræk ud til hinanden både med arbejdsmæssige og faglige ting – men også som kolleger og mennesker.

7. Vær særligt opmærksom på kolleger i udkanten af arbejdsfællesskabet. Der kan være kolleger, som enten opgavemæssigt eller socialt var i udkanten af fællesskabet allerede inden coronakrisen. Dem er det særligt vigtigt at række ud til. Alle skal opleve at være en del af et fællesskab.

8. Husk den sociale lim. Når alle kolleger ikke er samme sted, skal I være ekstra opmærksomme på det sociale. Især medarbejdere, der fortsat arbejder hjemmefra, kan få en oplevelse af at gå glip af alle de uformelle ting på arbejdspladsen.

9. Bevar 1:1 kontakten. Som leder kan det være en rigtig god idé at have 1:1-samtaler med alle i løbet af ugen, hvor man også kan få spurgt ind til trivsel og opgavemængden.

10. Tag alt det gode med videre. Saml op på, hvad I har lært under coronakrisen. Kan flere af jeres møder holdes online? Hvilke virtuelle redskaber behersker I? Og hvad har det gjort ved jeres mødekultur, jeres effektivitet og jeres holdning til hjemmearbejde? Tag det bedste med jer videre.

Kilde BFA

Aktuelt om Arbejdsmiljø 2020

AOA nr. 9 – november 2020

- Bekendtgørelse om psykisk arbejdsmiljø trådte i kraft 1. november 2020
- Corona fortsat... og opdateringer
- Din rolle som AMR under corona
- Opdatering af APV ifm. corona
- Hurtig adgang til corona-testsystemet, når man er nær kontakt
- Nyt fra SST ift. nære kontakter
- Regler og krav til hjemmearbejdspladsen
- Forebyg og håndter krænkende handlinger af seksuel karakter
- SPARKs metoder når nu ud til alle arbejdspladser

AOA nr. 8 - september 2020

- Retningslinjer for håndtering af smitte med coronavirus
- Bekymring over lange ventetider på test og svar på test
- Saml op på coronatiden med et SPARK-forløb
- Aftaleforløb med Arbejdstilsynet
- Kan du mærke indeklimaet?
- Tag godt imod vikarer og nye ansatte på skolen
- Er I udsat for krænkelse og digital chikane, er der hjælp at hente

AOA nr. 7 - august 2020

- Skolestart og corona-forebyggelse
- Brug af mundbind
- Stop smitten – hold arbejdspladsen ren

AOA nr. 6 - juni 2020

- Arbejdstilsynets tilsynsindsats på fuldt blus igen
- Nyt fra Børne- og Undervisningsministeriet om forsamlingsforbud
- Nye materialer fra Sundhedsstyrelsen
- Corona og moralsk stress
- Angst eller bekymring for corona
- Fagfordeling er mere end timetælleri – få arbejdsmiljøvinklen med
- Husk tilmelding til AMR-introkurserne

AOA nr. 5 - maj 2020

- Sundhedsstyrelsens vejledning til forebyggelse af smittespredning
- Nye retningslinjer og udmelding om revidering af risikogrupper i forbindelse med COVID-19
- Håndtering af bekymring for smitterisiko
- Er I ramt af mental "coronamathed"?
- Rengøring med desinfektionsmidler kræver oplæring og instruktion

AOA nr. 4 - maj 2020

- GDPR og registrering – man må godt registrere udadreagerende elevers navne
- COVID-19 kan anerkendes som en arbejdsskade
- Den nye teststrategi i et arbejdsmiljøperspektiv
- Værnemidler
- Når arbejdstid og fritid flyder sammen, og undervisning med højt fagligt indhold bliver til nødundervisning og nødpasning
- Hjemmearbejdspladsen, pauser og kommunikation mellem skole og hjem
- Nyvalgt AMR og medlem af DLF?
- så tilmeld dig ét af efterårets AMR introkurser

AOA nr. 3 - april 2020

- Forholdsregler vedr. Corona og genåbning af skolerne
- Forebyggelse mod smitte på arbejdspladsen
- Forebyggelse og risikogrupper
- Risikovurdering
- Dagligdagen
- Håndter usikkerhed og bekymring

AOA nr. 2 - april 2020 - ekstra om corona

- Forholdsregler vedr. coronavirus
- Anbefalinger vedrørende hjemmearbejde
- Når I er retur på arbejdspladsen eller er en del af en nødpassningsordning

AOA nr. 1 - marts 2020

- Om Coronavirus – COVID19
- Kemisk APV
- Lån en indeklimatesting gratis ved DCUM
- Psykisk arbejdsmiljø - ledelse, kerneopgave, arbejdsfællesskaber og stress
- Dialogmateriale fra BFA om restitution og pauser – "Restituhvafornoget"
- Om Beskæftigelsesministeriets sygefraværskampagne - gratis hjælp til at nedbringe sygefravær

Litteraturliste

Rapporter

- "CLASS. Et forskningsprojekt om COVID-19s betydning for Læreres Arbejds miljø, Sammenhold og Smitteoplevelse", Københavns Universitet, 2020.
- "Nødundervisning under coronakrisen. Et elev- og forældreperspektiv", Aarhus Universitet, Nationalt Center for Skoleforskning, juni 2020: [Nødundervisning under coronakrisen \(unipress.dk\)](#)
- "Fokusrapport: Udbrud på grundskoler", Statens Serum Institut, nov. 2020. [Covid-19 i Danmark. Fokusrapport: Udbrud på grundskoler \(ssi.dk\)](#)

Pjecer o.lign.

- "Undgå smitte på skolen. Inspiration til lette løsninger", Sundhedsstyrelsen.
- "Til dig, der er nær kontakt til en person, der er testet positiv for ny coronavirus", Sundhedsstyrelsen.
- "Inddrag medarbejderne i at forebygge coronasmitte", Arbejdstilsynet.
- "Bekendtgørelse om brug af personlige værnemidler", Arbejdstilsynet.
- "Vejledning om handlinger ved iværksættelse af nødundervisning på skoler og institutioner under Børne- og Undervisningsministeriets område", Børne- og Undervisningsministeriet.
- "Stop smitten – hold arbejdspladsen ren", BFA faktaark. [Stop smitten – hold arbejdspladsen ren \(arbejds miljoweb.dk\)](#)
- "Hygiejne, rengøring og smitterisiko", BFA. [Fakta og inspiration: Hygiejne, rengøring og smitterisiko \(arbejds miljoweb.dk\)](#)

Lov 102

- Lov 102 kan læses her: https://www.ft.dk/samling/20201/lovforslag/L102/som_v edtaget.htm

På hjemmesiden

- <https://www.arbejds miljoweb.dk/trivsel/covid-19-og-arbejds miljoe> ligger mange flere gode råd til at bevare et godt arbejdsmiljø under Corona.

DANMARKS LÆRERFORENING

Vandkunsten 12
1467 København K

Telefon: 33 69 63 00